

PANEL I: Istraga i procesuiranje krivičnih djela s finasijskim elementom I elementima korupcije

1. U vezi sa korištenjem posebnih istražnih radnji kao važnog izvora dokaza u predmetima korupcije i privrednog kriminala, tužilaštva bi trebala uložiti napore da što detaljnije obrazlože prijedlog za određivanje posebnih istražnih radnji, kako bi se nadležnom sudu ponudilo dovoljno argumenata za pravilno obrazlaganje naredbe suda.
2. Takođe se preporučuje da se prilikom podizanja optužnice kao dokazi, uz ostale dokaze, prilože i prijedlozi za određivanje posebnih istražnih radnji, kao i naredbe suda, kako bi se izbjegli svi prigovori odbrane na nezakovitost tako pribavljenih dokaza.
3. Imajući u vidu da svako tužilaštvo ima svoje specifičnosti u postupanjima u predmetima korupcije i privrednog kriminala, kao i da je svaki slučaj primjene posebnih istražnih radnji dugačiji, preporučuje se da se ova tema iznese na kolegijima tužilaštava. Cilj je da se usvoje jedinstveni stavovi radi jačanja položaja tužilaštva u odnosu na prigovore odbrane u pogledu zakonitosti dokaza pribavljenih korištenjem PIR. Glavni tužioci bi u tom smislu trebali koristiti svoja ovlaštenja odnosno mogućnost donošenja instruktivnih akata.
4. Potrebno je u što većoj mjeri organizovati zajedničke seminare i edukacije sudija i tužilaca, a sve u cilju približavanja njihovih stavova u pogledu tumačenja zakonskih odredbi i razvoja sudske prakse, a naročito u oblastima: korištenja posebnih istražnih radnji, dokazivanja namjere kod krivičnih djela korupcije i privrednog kriminala, kao i angažovanja vještaka finasijske struke.
5. Neophodne je da se formira centar za forenziku koji bi se stavio na raspolaganje tužilaštvima, a koji bi zapošljavao kvalifikovani kadar ekonomske i finasijske struke, a sve u cilju efikasnijeg vođenja istraga u predmetima finasijskog, privrednog i organizovanog kriminala.
6. Neophodno je da se u svim tužilaštvima uposle stručnjaci ekonomske struke radi efikasnosti istraga u oblasti privrednog, organizovanog kriminala i korupcije.
7. Prilikom angažovanja vještaka ekonomske/finasijske struke, posebno u složenim i javno eksponiranim predmetima, poželjno je da tužioci angažuju vještake (ili svjedoke stručna lica), koji ne dolaze iz iste sredine, radi osiguranja potpune nepristrasnosti i smanjenja mogućih pritisaka i uticaja na rad vještaka. Takođe se preporučuje, u ovim slučajevima, angažovanje tima vještaka.
8. Tužilaštva snažno apeluju na izvršnu vlast da se stave dovoljna sredstva na raspolaganje tužilaštvima za efikasan rad na predmetima, uključujući plaćanje troškova složenih vještačenja finasijske struke i drugih neophodnih radnji u predmetima privrednog i finasijskog kriminala.
9. Obzirom na složenost predmeta u kojima je potrebno raditi finasijsko vještačenje, potrebno je pokrenuti inicijativu za izmjenu Uredbe o troškovima vještačenja u FBiH kojom se ograničava maksimalni iznos koji tužilaštvo može platiti vještaku pojedincu.
10. Podsjećaju se tužioci da u slučaju da u svom radu uoče da vještak daje lažno, nepravilno ili nesavjesno mišljenje i nalaz odnosno grubo krši propise struke, a nisu se stekli uslovi za postupanje u skladu sa krivičnim zakonima, odnosno načelom akuzatornosti, pokrenu mehanizme disciplinske odgovornosti i sankcionisanja takvih lica.

11. Potrebno je takođe pokrenuti inicijativu za izmjene i dopune zakona o vještacima u cilju preciznijeg normiranja odredbi o utvrđivanju odgovornosti i sankcionisanju takvih vještaka.

12. Tužilaštva bi se trebala više osloniti na dodatnu komunikaciju sa državnim uredima za reviziju i sa revizorima. Potrebno je razmotriti mogućnost uvođenja prakse slanja pismenih odgovora ili zahtjeva za pojašnjenja instituciji koja im je dostavila revizorske izvještaj, a kako bi se od glavnog revizora ili revizora koji su pisali izvještaj, dobile dodatne informacije. Takođe, tužioci bi pri analizi revizorskih izvještaja morali imati pomoć stručnih suradnika ekonomske struke.

13. Tužilaštva trebaju više raditi na informiranju javnosti u vezi s postupanjem po revizorskim izvještajima.

14. Pravosudni organi trebali bi se zalagati da se u zakonima brišu odredbe koje vezuju postupke tužilaštava za „negativna mišljenja“ u revizorskom izvještaju.

15. Tužilaštva bi trebala svoju komunikaciju sa državnim uredima za reviziju urediti u formi protokola (ili sporazuma ili memoranduma).

16. Pored navedenog, podržava se stav zauzet na konferenciji glavnih tužilaca održanoj u Tesliću 2016. godine u vezi sa postupanjem po revizorskim izvještajima i sa njim vezanim postupanjem tužilaštva.

PANEL II: Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelima

1. Imajući u vidu da je značajan dio kriminaliteta usmjeren na sticanje imovinske koristi, oduzimanje imovine predstavlja važan krivičnopravni instrument u borbi protiv kriminala, pogotovo u slučajevima organiziranog kriminala i koruptivnih krivičnih djela;

2. Potrebno je afirmisati, aktuelizirati i redovno primjenjivati ovaj institut u radunadležnih tužilaštava, naročito u smislu provođenja finansijskih istraga i oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelima;

3. Naročito se to odnosi na fokusiranje rada tužilaštava u pravcu oduzimanja ne samo one imovine koja je proistekla iz konkretnog krivičnog djela, nego i one imovine za koju se sumnja da proističe iz cjelokupne kriminalne djelatnosti počinitelja, tj. prošireno oduzimanje;

4. U cilju efikasnosti finansijskih istraga potrebno je unaprijediti saradnju između tužilaštava i drugih državnih organa (Porezna uprava, ZK uredi, Komisija za vrijednosne papire, Registri itd) na način da se osigura direktan pristup njihovim bazama podataka i općenito identifikacije imovine;

5. Potrebno je da se na nivou tužilaštava zauzmu načelni stavovi po pitanju vremenskog perioda koji se FI obuhvata u cilju utvrđivanja nesrazmjera i sticanja prihoda osoba od kojih se oduzima imovina, značaja vještačenja i naročito prava povezanih osoba u toku postupka za oduzimanje imovinske koristi;

6. Potrebno je inicirati izmjene i dopune Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i drugih propisa koji se odnose na oduzimanje imovinske koristi u drugim državama, naročito izvršenja sudskih odluka o privremenom i trajnom oduzimanju imovinske koristi;

7. Potrebno je u okviru primjene instituta pregovaranja o krivnji obavezno primjenjivati odredbe o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom kako to nalažu važeći zakonski propisi;

8. Analizirati i po potrebi inicirati izmjene krivičnog zakonodavstva u pogledu određenja proširenog oduzimanja imovinske koristi;

9. Potrebno je izvršiti edukaciju, specijalizaciju i standardizaciju postupanja stručnih osoba i vještaka koji se bave finansijskim istragama i utvrđivanjem nesrazmjera između zakonito i nezakonito stečene imovine.

PANEL III: Ratni zločini

1. Realizacija Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina - Aktualno stanje, ciljevi i izazovi

Neophodno je neodložno pristupiti proceduri izmjene i dopune Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina, te preduzeti mjere u cilju ustupanja većeg broja manje složenih predmeta na entitetsko pravosuđe, uključujući i mogućnost revizije “Usaglašenih tumačenja i konkretizacije kriterija za ocjenu složenosti predmeta ratnih zločina”.

2. Materijalno-pravna pitanja u predmetima ratnih zločina

Evidentna je potreba za kontinuiranim edukacijama svih subjekata koji rade na pripremi i procesuiranju predmeta ratnih zločina.

3. Međunarodna pravna pomoć i regionalna saradnja u procesuiranju predmeta ratnih zločina

Iznaći mogućnosti organiziranja redovne regionalne konferencije za tužioce, sudije i advokate odbrane koja će se organizirati u BiH, a radi unapređenja saradnje u procesuiranju predmeta ratnih zločina.

4. Korištenje video linka za saslušanje svjedoka

Praksa je pokazala prednosti korištenja video tehničkih sredstava – video linka za saslušanje svjedoka u fazi istrage, i potrebno je istu dalje unapređivati.

5. Imovinskopravni zahtjevi u krivičnom postupku

Primjetan je napredak uloge tužioca u ostvarivanju imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku te se sugeriše tužiocima da nastave pozitivnu praksu u ovoj oblasti.

Neophodno je osnivanje fonda za naknadu štete žrtvama ratnog zločina koje ne mogu imovinskopravni zahtjev realizirati u krivičnom postupku, kao i obezbjeđenje besplatne pravne pomoći.

6. Svjedoci pod imunitetom / svjedok pod sporazumom

Nedovoljno precizno reguliranje instituta svjedoka pod imunitetom u zakonu predstavlja problem pravilne primjene u praksi, te je neophodno zakonske odredbe o imunitetu dopuniti i precizirati imajući u vidu dobre prakse drugih zemalja.

7. Prisilni nestanak

Ocjena je panela da postoji pravni osnov za procesuiranje krivičnih djela koja uključuju elemente prisilnog nestanka kako na državnom tako i na entitetskom nivou.

PANEL IV: Trgovina ljudima

1. Organizovati kontinuirane edukacije za sudije, tužioce i policiju.
2. Osigurati harmonizaciju pravnih odredbi na svim nivoima u vezi sa trgovinom ljudima.
3. Tehnički opremiti prostorije za odgovarajuće uzimanje iskaza od djece žrtava/svjedoka. Aktivirati postojeće resurse i postojeću opremu namijenjenu za uzimanje izjave djeteta i koristiti je u skladu sa potrebama djeteta.
4. Koristiti postojeće institucionalne mehanizme.
5. Postupke učiniti efikasnijim, jer predugo traju do pravosnažnosti.
6. Osigurati resurse za stalni angažman psihologa, odnosno sistematizirati radno mjesto psihologa kroz pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta u pravosudnim institucijama.
7. Specijalizirati tužioce za trgovinu ljudima u okviru odjela za maloljetničku delikvenciju.